

Pr. 423/2023
CJ, RJ

**CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA**

**NATIONAL ANTICORRUPTION
CENTRE OF THE REPUBLIC OF
MOLDOVA**

Adresa: MD-2004, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198, mun. Chișinău, Republica Moldova
tel. (+373) 22-25-72-94, email: secretariat@cna.md

Nr. 06/2/20010 din 13.12.2023

La nr.423 din 28.11.2023

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr.544/1995; Legea nr.1585/1998 etc.).

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 5 (cinci) file.

**Șef interimar al Direcției generale
prevenirea corupției**

Digitally signed by Chireoglo Lidia
Date: 2023.12.14 07:41:43 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Lidia CHIREOGLO

Ex: VAMEȘ Xenia, Tel. 022 257-376

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>3262</u>		
"14"	<u>12</u>	20 <u>23</u>
Ora		

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO23/9312 din 13.12.2023

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr. 544/1995; Legea nr.1585/1998 etc.)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este un deputat în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional "*etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul supus expertizei a fost publicat pe site-ul Parlamentului RM, cu anexarea notei informative, fiind asigurat accesul părților interesate la proiectul prenotat pentru a putea prezenta/expedia recomandări asupra acestuia.

1.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative: *„Proiectul urmărește implementarea acțiunii 3.2.2. din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025, aprobat prin Legea nr.211/2021, care prevede: „Sporirea capacităților organizaționale ale Institutului Național al Justiției.”*

Această acțiune are drept scop eficientizarea unui șir de aspecte administrative, aferente activității Institutului Național al Justiției [...], precum și aspecte ce vor contribui la consolidarea capacităților și competențelor audienților INJ.”

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune modificarea unor acte normative, precum Legea nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului, Legea nr.152/2006 privind Institutul Național al Justiției, Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură, Legea nr.133/2016 privind declararea averii și intereselor personale etc. Modificările se referă la asigurarea medicală de către Guvern a audienților Institutului Național al Justiției, diminuarea volumului de muncă al judecătorilor și procurorilor care activează în cadrul Institutului în calitate de formatori, reglementarea obligativității de a publica pe pagina web a Institutului separat rezultatele fiecărei probe din cadrul examenului de admitere și, ulterior, rezultatul final al examenului, reglementarea statutului conducătorului stagiului de practică, modificarea modului de constituire a Comisiei pentru examenul de absolvire, includerea formatorilor care au fost implicați în instruirea absolvenților în lista persoanelor care nu pot face parte din Comisia pentru examenele de absolvire, încadrarea audienților Institutului în mecanismul de verificare obligatorie a declarațiilor de avere și interese personale.

1.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Proiectul promovează interesul Institutului Național al Justiției în ceea ce privește îmbunătățirea capacităților sale organizaționale, ceea ce este conform interesului public.

1.5. Justificarea soluțiilor proiectului

1.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de *„nota informativă care cuprinde:*

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;*
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;*
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;*
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;*
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.*

Prin argumentele prezentate în nota informativă, autorul a demonstrat necesitatea elaborării proiectului, respectând în același timp cerințele art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

1.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină *„e) fundamentarea economico-financiară”.*

Potrivit notei informative: "Pentru implementarea proiectului vor fi necesare resurse financiare suplimentare de la bugetul de stat pentru asigurarea medicală de către Guvern a audienților INJ, mijloace ce urmează a fi prevăzute în bugetul pentru anul 2024. Actualmente, bursa audienților INJ pentru anul 2023 constituie 10529,10 lei (ceea ce corespunde cu salariul mediu realizat pentru anul 2022). Din aceasta suma, în baza Legii 85/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, se rețin lunar 9% pentru asigurarea medicală, ceea ce constituie 947,61 lei/lună. Suma necesară pentru asigurarea medicală a unui audient INJ constituie: 947,61 lei/lună * 12 luni = 11 371,32 lei/an. Menționăm că conform mediei pentru anii 2020-2023, anual în cadrul INJ sunt aproximativ 36 audienți.[1] Drept urmare, suma necesară pentru asigurarea medicală a acestora va constitui aproximativ: Numărul mediu de absolvenți INJ pentru ultimii ani: 2020-35 absolvenți (15 judecători/20 procurori); 2021-40 absolvenți (20 judecători/20 procurori); 2022-34 absolvenți (15 judecători/19 procurori); 2023- 36 absolvenți (15 judecători/21 procurori); 36 audienți/an * 11 371,32 lei/an = 409 367,52 lei/an."

Potrivit art.17 din Legea nr.181/2014, „(1) Proiectele de acte normative cu impact financiar asupra bugetelor se supun expertizei financiare în conformitate cu legislația ce reglementează modul de elaborare a actelor normative. (2) Pe parcursul anului bugetar în curs nu pot fi puse în aplicare decizii care conduc la reducerea veniturilor și/sau majorarea cheltuielilor bugetare, dacă impactul financiar al acestora nu este prevăzut în buget.", iar potrivit art.34 alin.(5) din Legea nr.100/2017, „Expertiza financiară este efectuată de către Ministerul Finanțelor, este obligatorie pentru proiectele care au impact asupra bugetului public și are menirea de: [...] b) a evalua cheltuielile pentru realizarea noilor reglementări".

Totodată, având în vedere caracterul preponderent financiar al prevederilor formulate, pentru adoptarea acestuia este necesar ca modificările propuse să fie acceptate de Guvern. În acest sens, relevăm că sunt imperative prevederile art.131 din Constituție, care statuează că „4) Orice propunere legislativă sau amendament care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern. [...] (6) Nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare".

În conformitate cu prevederile Hotărârii Curții Constituționale nr.29/2001 privind interpretarea prevederilor art.131 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova, care trebuie respectate în cazul proiectelor de acte legislative cu impact financiar asupra bugetului de stat, examinarea și/sau adoptarea prezentului proiect de lege, nu poate preceda procedura constituțională de acceptare de către Guvern, a cheltuielilor din banii publici generate de implementarea soluției legislative propuse prin proiectul de lege expertizat.

În concluzie, urmare a faptului că implementarea proiectului va condiționa cheltuieli bugetare, ceea ce generează alocarea mijloacelor financiare suplimentare din bugetul public național, este necesar punctul de vedere al Guvernului asupra soluțiilor promovate de lege, în conformitate cu art.131 alin. (4) și (6) din Constituție.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]

- a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]*
- c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]*
- e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]*
- f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;*
- g) se evită tautologiile juridice;*
- h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]"*.

În mare parte, textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017.

Însă, unele norme din proiect nu corespund rigorilor de tehnică legislativă stabilite de Legea nr. 100/2017, fiind constatate confuzii privind redarea clară și concisă a conținutului (aspectele date au fost analizate detaliat în compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție).

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului au fost identificate conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările Legii nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat privind obligația candidaților la funcția de judecător sau procuror de a parcurge testarea la poligraf (analiza detaliată a factorilor de risc și riscuri de corupție este prezentată în compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție).

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Proiectul reglementează activitatea Institutului Național al Justiției privind modul de formare inițială a candidaților la funcțiile de judecător și de procuror, precum și a modului de formare inițială și continuă a altor persoane care activează în sectorul justiției, în cazurile prevăzute de legislație.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

Art.I pct.3, art.V pct.3 potrivit proiectului de lege

Art. I – Legea nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului [...], se modifică după cum urmează: [...]

3. Articolul 9:

alineatele (7) și (8) vor avea următorul cuprins:

„(7) În cel mult o lună de la finalizarea studiilor sau a examenului menționat la art.6 alin.(3), Institutul Național al Justiției transmite Consiliului Superior al Magistraturii lista candidaților care întrunesc condiția menționată la art.6 alin.(1) lit.c/1). În cel mult o lună de la solicitare, persoana va prezenta Consiliului Superior al Magistraturii toate actele necesare pentru înscrierea în Registrul participanților la concurs. Candidatul se înscrie în registru în cel mult 7 zile de la prezentarea tuturor actelor solicitate. [...]

Art. V. –Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură

[...], se modifică după cum urmează: [...]

3. Articolul 22: [...]

se completează cu alin. (1/1) cu următorul cuprins:

„(1/1) În cel mult o lună de la finalizarea studiilor sau a examenului menționat la art.20 alin.(1) lit. e), Institutul Național al Justiției transmite Consiliului Superior al Procurorilor lista candidaților care întrunesc condiția menționată la art.20 alin.(1) lit.e/1). În cel mult o lună de la solicitare, persoana va prezenta Consiliului Superior al Procurorilor toate actele menționate la alin. (2).”

Obiecții:

După o analiză a normelor citate, se poate observa că acestea au suferit modificări care au exclus obligația candidaților la funcția de judecător sau procuror de a parcurge testarea la poligraf. Totuși, este important să evidențiem că integritatea reprezentanților din sectorul justiției, împreună cu independența și imparțialitatea, sunt elemente esențiale pentru a asigura o justiție credibilă.

Art.4 lit.a/1), art.7 din Legea nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat stabilesc expres obligația de a supune testării persoanele care participă la concursul pentru numirea în funcție de judecător sau de procuror.

Totodată, Recomandarea nr. (94)12 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei „Privind independența, eficiența și rolul judecătorilor” statuează necesitatea *ca toate deciziile, care privesc cariera profesională a judecătorilor, să se bazeze pe criterii obiective, iar selectarea și cariera judecătorilor să se bazeze pe merite, având în vedere - evaluările, integritatea, abilitățile și eficiența.*

Respectiv, excluderea cerinței de a supune testării obligatorii candidații la funcția de judecător sau procuror va genera incertitudini în aplicarea mecanismului respectiv și va crea premise pentru o interpretare subiectivă și abuzivă a normei *"convenabile"* într-un caz concret.

Recomandări:

Se recomandă revizuirea normelor propuse la art.9 alin.(7) din art.I pct.3 și la art.22 alin.(1/1) din art.V pct.3 potrivit proiectului de lege și adaptarea lor la cerințele Legii nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat.

Factori de risc:

- Lacună de drept
- Derogări neîntemeiate de la exercitarea drepturilor/obligațiilor
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Concurența normelor de drept

Riscuri de corupție:

- Generale

Art.III potrivit proiectului de lege

Art. III. – Anexa nr. 1 la Legea nr.1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală [...], se modifică după cum urmează:
la pct. 4) cuvintele „inclusiv audienții cursurilor de formare inițială a judecătorilor și a procurorilor” se exclud.

Obiecții:

Prin examinarea redacției în vigoare a pct.4 din anexa nr.1 la Legea nr.1593/2002, se constată că aceasta utilizează o formulare diferită față de cea propusă pentru excludere, ceea ce poate genera confuzii în aplicarea modificării propuse. Mai exact, norma în vigoare utilizează expresia "inclusiv audienții cursurilor de formare inițială", fără a include cuvintele "judecătorilor și procurorilor" așa cum se observă în formula propusă de proiect. Or, art.62 alin.2) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative stabilește expres că modificările aduse actului normativ trebuie să se integreze armonios în actul respectiv, asigurându-se unitatea de stil și de terminologie, precum și succesiunea firească a elementelor structurale.

În acest sens, se precizează că potrivit art.II pct.9 din Legea nr.336/2023 pentru modificarea unor acte normative (reglementări privind organizarea sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală), la anexa nr.1 punctul 4, cuvintele "a judecătorilor și a procurorilor" se substituie cu cuvintele "realizate de Institutul Național al Justiției".

Recomandări:

Se recomandă reexaminarea normei propuse la pct.4 din anexa nr.1 la Legea nr.1593/2002, în conformitate cu legislația în vigoare, pentru a evita eventualele confuzii în aplicare.

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive

Riscuri de corupție:

- Generale

Art.IV pct.2, pct.10 potrivit proiectului de lege

Art. IV. – Legea nr.152/2006 privind Institutul Național al Justiției [...], se modifică după cum urmează: [...]

2. Articolul 9: [...]

se completează cu alineatul (1/1) cu următorul cuprins:

„(1/1) La funcția de director al Institutului poate candida persoana care întrunește cumulativ următoarele condiții:

- a) deține diplomă de studii superioare complete în drept, administrație publică sau management, fie echivalentul acesteia;
- b) are o vechime în muncă de cel puțin 5 ani în domeniul managerial, didactic sau în domeniul justiției;
- c) cunoaște limba română, precum și limba engleză sau franceză;
- d) nu are antecedente penale nestinse;
- e) nu a împlinit vârsta de 70 de ani;
- f) are o reputație ireproșabilă.”

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Directorul își încetează activitatea la expirarea mandatului, în caz de demisie sau de deces. Directorul poate fi demis din funcție în cazurile de încălcare gravă a legislației, de constatare a calificării insuficiente sau a abaterii disciplinare.” [...]

5. Articolul 15 se completează cu alineatul (6), cu următorul conținut:

„(6) Institutul solicită de la Autoritatea Națională de Integritate verificarea declarației de avere iar Centrului Național Anticorupție și Serviciului de Informații și Securitate informații privind integritatea candidaților care au promovat prima probă a concursului. În cel mult 45 de zile, aceste autorități comunică Institutului constatările sale.”

10. Articolul 24 va avea următorul cuprins:

„Articolul 24. Stagiile de practică [...]

(4) Conducătorii de practică trebuie să aibă o vechime în muncă în activitatea respectivă de cel puțin 5 ani și o reputație ireproșabilă.

Obiecții:

În urma analizei prevederilor menționate, se constată că reglementările propuse prezintă un caracter lacunar, fiind formulate într-un mod ambiguu, ceea ce permite interpretarea preferată și în funcție de interesele celor responsabili de implementarea aplicării.

Un prim aspect de menționat este că, pentru a candida la funcția de director al Institutului Național al Justiției și pentru calitatea de conducător de practică, este necesar ca persoanele să aibă o reputație ireproșabilă. În acest caz, termenul „o reputație ireproșabilă” poate fi interpretat în diferite moduri, deoarece nu este clar definită categoria de informații care se încadrează în acest termen. Este dificil să se stabilească limita acțiunilor sau inacțiunilor unei persoane, deoarece fiecare individ din societate are propriile înțelesuri ale expresiei „reputație ireproșabilă” și criteriile pe baza cărora se determină dacă o persoană are sau nu o reputație ireproșabilă. Lipsa unor reglementări clare în acest sens va crea premise pentru selectarea unor persoane în lipsa unor criterii prestabilite.

Un alt aspect se referă la cerințele pentru ocuparea funcției de director al Institutului Național al Justiției, proiectul nu stabilește o condiție obligatorie pe care trebuie să o întrunească persoana care dorește să candideze la funcția respectivă, și anume integritatea profesională.

Una din măsurile de control al integrității în sectorul public reprezintă, potrivit cadrului legal național și, în special, a Legii integrității nr.82/2017, angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională.

Art.11 alin.(1) lit.e) din Legea integrității nr.82/25.05.2017, stabilește că *„Recrutarea și promovarea agenților în cadrul entității publice se efectuează prin concurs public, conform criteriilor transparente și obiective de selectare în bază de merit, calificare profesională, capacitate, competență și integritate profesională, fără a admite favorizarea intereselor private și a oricăror forme de discriminare pe motiv de sex, rasă, limbă, religie, opinii politice sau orice altă opinie, origine națională sau socială, altor forme de discriminare, în conformitate cu prevederile legislației speciale care reglementează activitatea diferitor categorii de entități și agenți publici”.*

Totodată, Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr.7 din 16.04.2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale a invocat la pct.181 că *„[...] testarea integrității profesionale poate fi aplicată tuturor categoriilor profesionale de agenți publici. Nici o categorie profesională nu este, prin natura sa, exclusă de la testarea integrității profesionale”.*

Conform art.29 alin.(7) din Legea nr.82/2017 *„Cazierul privind integritatea profesională a agenților publici asigură evidența rezultatelor testării integrității profesionale, necesare în cadrul procedurilor de angajare în entitățile publice”.*

Asemenea condiții urmează a fi stabilite și pentru directorii adjuncți ai Institutului Național al Justiției.

Cu referire la art.9 alin.(2) din Legea nr.152/2006 în formula propusă de proiect, odată modificat acesta este redat într-un mod confuz, deoarece nu oferă claritate cu privire la subiectul responsabil de emiterea actului

de demitere a directorului Institutului Național al Justiției, în cazurile de încălcare gravă a legislației, de constatare a calificării insuficiente sau a abaterii disciplinare. Potrivit redacției în vigoare a art.9 alin.(2), *directorul poate fi revocat, în baza hotărârii Consiliului, la propunerea a o treime din numărul membrilor Consiliului, în cazurile de încălcare gravă a legislației, de constatare a calificării insuficiente sau a comiterii sistematice de abateri disciplinare.*

De asemenea, se menționează că termenii utilizați în textul normei propuse pentru art.15 din Legea nr. 152/2006 potrivit proiectului de genul „*verificarea declarației de avere*” nu acoperă și verificarea intereselor personale ale candidaților la funcția de judecător sau procuror contrar Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale. În acest sens, Legea nr.133/2016 reglementează nu doar obligația și modul de declarare a averii, ci și obligația și modul de declarare a intereselor personale, de către subiectul declarării și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia.

Recomandări:

Revizuirea cerințelor ce se impun candidaților la funcția de director al Institutului Național al Justiției și pentru calitatea de conducător de practică, prin prisma obiecțiilor sus-menționate. În acest sens, pentru a oferi o înțelegere clară a termenului de „*reputație ireproșabilă*”, este recomandată stabilirea unor criterii bine definite în acest sens.

Una din cerințele pentru ocuparea funcției de director al Institutului se va expune în redacția următoare: „*în ultimii 5 ani, în cazierul privind integritatea profesională, nu are înscrieri cu privire la rezultatul negativ al testului de integritate profesională pentru încălcarea obligației prevăzute la art.7 alin.(2) lit.a) din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale.*”

Referitor la art.9 alin.(2) propus de proiect, se sugerează o reformulare a acestuia în vederea eliminării unor posibile ambiguități cu privire la subiectul responsabil de emiterea actului de demitere a directorului Institutului în situațiile de încălcare gravă a legislației, de constatare a calificării insuficiente sau a abaterii disciplinare.

La pct.5 - formula propusă pentru art.15 alin.(6), se recomandă substituirea textului „*verificarea declarației de avere*” cu textul „*verificarea declarației de avere și interese personale*”.

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Nedeterminarea entității publice responsabile/subiectului la care se referă prevederea
- Lipsa/insuficiența transparenței funcționării entităților publice

Riscuri de corupție:

- Generale
- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
 - trafic de influență
 - conflict de interese și/sau favoritism
 - utilizare neconformă a fondurilor și/sau a patrimoniului
- Legalizarea actelor de:
 - abuz de serviciu
 - depășire a atribuțiilor de serviciu

Art.VIII potrivit proiectului de lege

Art. VIII. – Articolul III din Legea nr. 228/2022 pentru modificarea unor acte normative [...], se modifică după cum urmează: [...] la alineatul (2), cuvintele „și Consiliul Superior al Procurorilor nu pot” se substituie cu „poate”.

Obiecții:

Astfel, integrând modificările propuse cu redacția în vigoare a art.III alin.(2) se stabilește că expresia „*poate desemna*” este ambiguă, care rezidă în discreția subiecților responsabili de implementare de a utiliza formulările permise ale competențelor lor după bunul plac, astfel încât să evite realizarea obligațiilor ce ar trebui să le revină. Caracterul relativ al acestor prevederi, generează un impact negativ la implementare, deoarece există riscul ca subiectul responsabil să aplice norma discreționar reieșind din interesele/scopurile urmărite la desemnarea unor noi membri în Consiliul Institutului Național al Justiției

Asemenea discreții pot fi folosite în mod abuziv de către subiectul responsabil de implementare pentru a obține recompense necuvenite pentru a fi determinat să nu își exercite atribuțiile în modul corespunzător.

Se menționează și constatările Curții Constituționale, care la pct.77 din Hotărârea nr.22 din 08.10.2019 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 61 alin.(1) din Codul de executare (sesizarea nr.152g/2019) a conchis că, “[...] de vreme ce cuvântul “poate” din articolul 61 alin.(1) din Codul de executare este interpretat în mod echivoc de către autorități, unele susținând că acesta denotă o prerogativă discreționară a executorului judecătoresc de a refuza sau intenta procedura executării silite, Curtea conchide că pentru asigurarea certitudinii juridice, raportat la dreptul de proprietate, acesta urmează a fi declarat neconstituțional.”

Recomandări:

În vederea asigurării coerenței, stabilității și predictibilității normelor juridice prevăzute de art.3 alin.(1) lit.c) din Legea nr.100/2017, se recomandă revizuirea/excluderea cuvântului „poate”, astfel încât să fie excluse oportunitățile de manifestare a comportamentului discreționar de către responsabilii de aplicare a acestei norme.

Factori de risc:

- Temeiuri neexhaustive/ambigui/subiective pentru refuzul sau inacțiunea entității publice
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Stabilirea unui drept al entității publice în loc de o obligație

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
 - corupere activă
 - corupere pasivă
 - conflict de interese și/sau favoritism
- Legalizarea actelor de:
 - abuz de serviciu
 - depășire a atribuțiilor de serviciu

IV. Concluzia expertizei

Proiectul a fost elaborat de un deputat în Parlamentul Republicii Moldova și are drept scop eficientizarea unui șir de aspecte administrative, aferente activității Institutului Național al Justiției, precum și aspecte ce vor contribui la consolidarea capacităților și competențelor audiențelor Institutului Național al Justiției. Proiectul urmărește implementarea acțiunii 3.2.2. din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025, aprobat prin Legea nr.211/2021, care prevede: „*Sporirea capacităților organizaționale ale Institutului Național al Justiției.*”

Proiectul promovează interesul Institutului Național al Justiției în ceea ce privește îmbunătățirea

capacităților sale organizaționale, ceea ce este conform interesului public.

Nota informativă la proiect nu respectă cerințele stabilite în art.30 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, fiind necesară completarea acestora cu informații/date exacte, relevante Or, în lipsa unei argumentări economico-financiare pertinente, reglementările propuse nu vor atinge scopul propus de proiect. De asemenea, pentru adoptarea proiectului de lege este necesar de solicitat punctul de vedere al Guvernului cu privire la soluțiile propuse de lege, în conformitate cu art.131 alin. (4) și (6) din Constituție.

Totodată, proiectul prezintă deficiențe în ceea ce privește obligația candidaților la funcția de judecător sau procuror de a parcurge testarea la poligraf, cerințele ce se impun candidaților la funcția de director al Institutului Național al Justiției și pentru calitatea de conducător de practică, nu este determinat subiectul responsabil de emiterea actului de demitere a directorului Institutului în cazurile de încălcare gravă a legislației, de constatare a calificării insuficiente sau a abaterii disciplinare.

La fel, proiectul va genera un impact negativ la implementare, ca urmare a utilizării cuvântului „poate” care rezidă în discreția subiecților responsabili de implementare de a utiliza formulările permissive ale competențelor lor după bunul plac, astfel încât să evite realizarea obligațiilor ce ar trebui să le revină în ce privește desemnarea noilor membri în Consiliul Institutului.

Prin urmare, se recomandă revizuirea proiectului de decizie prin prisma obiecțiilor și recomandărilor prezentate în raportul de expertiză anticorupție.

13.12.2023

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Xenia VAMES, Inspector principal

Digitally signed by Vameș Xenia
Date: 2023.12.13 15:56:44 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

